ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

PHẠM HỒNG SƠN

THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN SẢN XUẤT LÚA TRÊN ĐỊA BÀN HUYỆN NHO QUAN, TỈNH NINH BÌNH

LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ NÔNG NGHIỆP

THÁI NGUYÊN - 2019

Số hóa bởi Trung tâm Học liệu và Công nghệ thông tin – ĐHTN http://lrc.tnu.edu.vn

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

PHẠM HỒNG SƠN

THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN SẢN XUẤT LÚA TRÊN ĐỊA BÀN HUYỆN NHO QUAN, TỈNH NINH BÌNH

Ngành: Kinh tế nông nghiệp
Mã số: 8 62 01 15

LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ NÔNG NGHIỆP

Người hướng dẫn khoa học: TS. Nguyễn Văn Tâm

THÁI NGUYÊN - 2019

Số hóa bởi Trung tâm Học liệu và Công nghệ thông tin – ĐHTN http://lrc.tnu.edu.vn

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan các số liệu, kết quả nêu trong luận văn là trung thực và chưa từng được công bố trong bất kỳ công trình khoa học nào khác. Mọi sự trích dẫn đã được chỉ rõ nguồn gốc, tác giả hoàn toàn chịu trách nhiệm về tính xác thực và nguyên bản của luận văn.

Thái Nguyên, tháng 9 năm 2019

Tác giả

Phạm Hồng Sơn

Số hóa bởi Trung tâm Học liệu và Công nghệ thông tin – ĐHTN http://lrc.tnu.edu.vn

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc và chân thành tới TS Nguyễn Văn Tâm người đã chỉ bảo, hướng dẫn và giúp đỡ tôi rất tận tình trong suốt thời gian thực hiện và hoàn thành luận văn.

Tôi xin trân trọng cảm ơn Trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên, khoa Sau Đại học là cơ sở đào tạo đã tạo mọi điều kiện thuận lợi và giúp đỡ tôi trong suốt thời gian nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Xin gửi lời cảm ơn tới Ủy ban nhân dân huyện Nho Quan, Phòng Nông nghiệp và PTNT huyện Nho Quan, các cơ quan, tổ chức, cá nhân đã giúp đỡ tôi nguồn tư liệu phục vụ cho việc thực hiện đề tài.

Cuối cùng xin cảm ơn gia đình, người thân, bạn bè, đồng nghiệp, cán bộ, công chức nơi công tác luôn động viên, ủng hộ, giúp đỡ tôi tập trung nghiên cứu và hoàn thành bản luận văn thạc sỹ của mình.

Thái Nguyên, tháng 9 năm 2019

Tác giả

Phạm Hồng Sơn

Số hóa bởi Trung tâm Học liệu và Công nghệ thông tin – ĐHTN http://lrc.tnu.edu.vn

DANH MỤC CÁC TỪ, CỤM TỪ VIẾT TẮT

TT	Chữ viết tắt	Nghĩa
1	BQ	Bình quân
2	BVTV	Bảo vệ thực vật
3	ĐVT	Đơn vị tính
4	GO	Tổng giá trị sản xuất
5	GO/1 đ chi phí	Giá trị sản xuất trên 1 đồng chi phí
6	GO/ha	Giá trị sản xuất trên 1 hecta
7	GO/IC	Giá trị sản xuất trên 1 đồng chi phí trung gian
8	GTSX	Giá trị sản xuất
9	GTSX TM - DV	Giá trị sản xuất thương mại dịch vụ
10	HQKT	Hiệu quả kinh tế
11	IC	Chi phí trung gian
12	IPM	Phòng trừ dịch hại tổng hợp
13	KT - XH	Kinh tế xã hội
14	LĐ	Lao động
15	MI	Thu nhập hỗn hợp
16	MI/1đ chi phí	Thu nhập hỗn hợp trên 1 đồng chi phí
17	MI/IC	Thu nhập hỗn hợp trên 1 đồng chi phí trung gian
18	Pr	Lợi nhuận
19	Pr/1đ chi phí	Lợi nhuận trên 1 đồng chi phí
20	Pr/IC	Lợi nhuận trên 1 đồng chi phí trung gian
21	PTBQ	Phát triển bình quân
22	UBND	Ủy ban nhân dân
23	VA	Giá trị gia tăng
24	VA/1đ chi phí	Giá trị gia tăng trên 1 đồng chi phí
25	VA/IC	Giá trị gia tăng trên 1 đồng chi phí trung gian

Số hóa bởi Trung tâm Học liệu và Công nghệ thông tin – ĐHTN http://lrc.tnu.edu.vn

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN ..... **i**
LỜI CẢM ƠN ..... **ii**
TRÍCH YẾU LUẬN VĂN THẠC SỸ ..... **viii**
DANH MỤC CÁC TỪ, CỤM TỪ VIẾT TẮT ..... **iii**
MỤC LỤC ..... **iv**
DANH MỤC CÁC BẢNG ..... **vii**
MỞ ĐẦU **1**
1. Tính cấp thiết đề tài 1
2. Mục tiêu nghiên cứu 3
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu của đề tài 3
3.1. Đối tượng nghiên cứu 3
3.2. Phạm vi nghiên cứu 3
4. Những đóng góp mới và ý nghĩa của luận văn 3
4.1. Đóng góp về lý luận 3
4.2. Đóng góp về thực tiễn 3
4.3. Ý nghĩa của luận văn 4
CHƯƠNG 1: CỞ SỞ KHOA HỌC CỦA ĐỀ TÀI **5**
1.1 Cơ sở lý luận về phát triển sản xuất lúa 5
1.1.1 Các khái niệm cơ bản về phát triển sản xuất lúa 5
1.1.2 Những vấn đề cơ bản về phát triển sản xuất lúa 10
1.1.3. Các yếu tố ảnh hưởng đến phát triển sản xuất lúa 14
1.2 Cơ sở thực tiễn về phát triển sản xuất lúa ở một số nước trên thế giới và Việt Nam 18
1.2.1. Tình hình phát triển sản xuất lúa ở một số nước trên thế giới 18
1.2.2. Thực trạng phát triển sản xuất lúa ở Việt Nam 24
1.4. Các nghiên cứu liên quan đến đề tài 31
CHƯƠNG 2: ĐẶC ĐIỂM ĐỊA BÀN VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU **33**

Số hóa bởi Trung tâm Học liệu và Công nghệ thông tin – ĐHTN http://lrc.tnu.edu.vn

2.1. Đặc điểm địa bàn nghiên cứu 33
2.1.1. Điều kiện tự nhiên 33
2.1.2. Điều kiện kinh tế - xã hội 34
2.1.3. Những thuận lợi khó khăn về điều kiện tự nhiên, kinh tế xã hội huyện Nho Quan tỉnh Ninh Bình 36
2.2. Nội dung nghiên cứu 37
2.3. Phương pháp nghiên cứu 38
2.3.1 Phương pháp thu thập số liệu 38
2.3.2 Phương pháp xử lý số liệu 39
2.3.3 Phương pháp phân tích số liệu 39
2.4. Hệ thống chỉ tiêu phân tích 40
Chương 3: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN 43
3.1 Thực trạng phát triển sản xuất lúa tại huyện Nho Quan 43
3.1.1 Diện tích, năng suất, sản lượng lúa huyện Nho Quan giai đoạn 2016 - 2018 .43
3.1.2. Kỹ thuật sản xuất lúa của huyện Nho Quan 45
3.1.3. Tình hình tiêu thụ lúa huyện Nho Quan giai đoạn 2016 - 2018 45
3.2 Thực trạng phát triển sản xuất lúa ở 3 xã điều tra tại huyện Nho Quan 48
3.2.1. Biến động quy mô diện tích lúa 48
3.2.2 Năng suất và sản lượng lúa trong những năm gần đây 50
3.2.3 Xu thế áp dụng khoa học kỹ thuật trong phát triển sản xuất lúa 52
3.3. Hiệu quả kinh tế trong phát triển sản xuất lúa tại các hộ điều tra 55
3.3.1. Hộ sử dụng các yếu tố đầu vào cho phát triển sản xuất lúa 55
3.3.2. Chi phí sản xuất của hộ 56
3.3.3 Thu nhập lúa qua các năm gần đây 58
3.3.4 Hiệu quả của lúa lúa tại huyện Nho Quan 59
3.3.5 Xu hướng chuyển dịch thị trường tiêu thụ sản phẩm lúa 61
3.3.6. Kết quả thăm dò ý kiến của nông dân về phát triển sản xuất lúa 63
3.4 Những yếu tố ảnh hưởng đến việc phát triển sản xuất lúa huyện Nho Quan 65
3.4.1 Ảnh hưởng trình độ của người sản xuất đến phát triển sản xuất lúa 65

Số hóa bởi Trung tâm Học liệu và Công nghệ thông tin – ĐHTN http://lrc.tnu.edu.vn

3.4.2 Ảnh hưởng của công tác khuyến nông đến phát triển sản xuất lúa.....66
3.4.3 Ảnh hưởng khâu sơ chế, bảo quản sau thu hoạch đến phát triển sản xuất lúa 66
3.4.4 Ảnh hưởng của biến động giá bán sản phẩm và thị trường tiêu thụ đến phát triển sản xuất lúa.....67
3.4.5 Ảnh hưởng của cơ chế, chính sách đến phát triển sản xuất lúa.....68
3.4.6 Ảnh hưởng của cơ sở hạ tầng đến phát triển sản xuất lúa 69
3.5 Những thành công và tồn tại trong việc phát triển sản xuất lúa 69
3.5.1 Những thành công.....69
3.5.2 Những tồn tại và nguyên nhân 70
3.5.3 Những bài học kinh nghiệm cho phát triển sản xuất lúa trên địa bàn huyện Nho Quan 72
3.6. Định hướng và giải pháp phát triển sản xuất lúa tại huyện Nho Quan 72
3.6.1 Định hướng phát triển sản xuất lúa 72
3.6.2 Giải pháp phát triển sản xuất lúa.....74
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....79
1 Kết luận.....79
2 Kiến nghị.....80
TÀI LIỆU THAM KHẢO 82

Số hóa bởi Trung tâm Học liệu và Công nghệ thông tin – ĐHTN http://lrc.tnu.edu.vn

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1 Dự báo tình hình sản xuất lúa gạo thế giới đến năm 2030 15
Bảng 2.2 Tổng hợp sản lượng lúa Thế giới và Châu lục (2011- 2015).....19
Bảng 3.1 Tình hình sản xuất lúa của huyện Nho Quan giai đoan 2016 - 2018.....43
Bảng 3.2. Hiện trạng bố trí cây trồng huyện Nho Quan Năm 2018 47
Bảng 3.3 Biến động diện tích lúa của khu vực điều tra từ giai đoạn 2016-2018....48
Bảng 3.4 Sự phát triển một số giống lúa chất lượng cao của huyện Nho Quan giai đoạn 2016-2018 49
Bảng 3.5 Biến động năng suất lúa của khu vực điều tra.....50
Bảng 3.6 So sánh tốc độ phát triển năng suất lúa so với lúa thường.....51
Bảng 3.7 Biến động sản lượng lúa của khu vực điều tra từ Năm 2016-2018 51
Bảng 3.8 Xu hướng sử dụng phân bón cho phát triển sản xuất lúa của huyện Nho Quan.....52
Bảng 3.9 Tỷ lệ nông dân bón phân đúng khuyến cáo cho lúa 53
Bảng 3.10 Tình hình tập huấn hỗ trợ kỹ thuật trong năm 2017-2018 54
Bảng 3.11. Hộ sử dụng các yếu tố đầu vào cho phát triển sản xuất lúa 55
Bảng 3.12. Chi phí sản xuất bình quân cho 1 ha sản xuất lúa của hộ 56
Bảng 3.13 Xu hướng chuyển dịch thu nhập của lúa 58
Bảng 3.14. Hiệu quả kinh tế sản xuất lúa của hộ 59
Bảng 3.15. So sánh hiệu quả sản xuất giữa các lúa khác tại huyện Nho Quan năm 2018.....60
Bảng 3.16 Tình hình tiêu thụ lúa ở các hộ điều tra qua 2 năm 2017-2018.....62
Bảng 3.17 Xu hướng thay đổi liên kết trong sản xuất và tiêu thụ lúa tại các hộ 62
Bảng 3.18. Cơ cấu tiêu thụ sản phẩm lúa tại các hộ điều tra 63
Bảng 3.19. Các khó khăn trong sản xuất lúa của hộ 64
Bảng 3.20. Kế hoạch phát triển sản xuất lúa và lúa đến năm 2025 trên địa bàn huyện Nho Quan 73
Bảng 3.21. Giải pháp phát triển thị trường tiêu thụ sản phẩm gạo lúa lai.....76

Số hóa bởi Trung tâm Học liệu và Công nghệ thông tin – ĐHTN http://lrc.tnu.edu.vn

TRÍCH YẾU LUẬN VĂN THẠC SỸ

Họ và tên: **Pham Hồng Sơn**

Chuyên ngành: Kinh tế nông nghiệp

Mã số: 8620115 Khóa học: 2017-2019

Người hướng dẫn khoa học: TS. Nguyễn Văn Tâm

1. Tên luận văn

Thực trạng và giải pháp phát triển sản xuất lúa trên địa bàn huyện Nho Quan

2. Lý do chọn đề tài

Trong xu thế hội nhập kinh tế quốc tế, dưới tác động của cạnh tranh, ngành sản xuất lúa gạo Việt Nam cần phải nhanh chóng đạt đến trình độ sản xuất cao, sử dụng hiệu quả thành tựu mới của khoa học kỹ thuật để tăng năng suất chất lượng, giảm giá thành. Vì lẽ đó, thâm canh tăng năng suất, nâng cao chất lượng nông sản luôn là phương châm chiến lược của nước ta trong sản xuất nông nghiệp nói chung và sản xuất lúa gạo nói riêng. Chính vì vậy, việc nghiên cứu, ứng dụng được những thành tựu mới nhất về sản xuất lương thực đã và đang được chính phủ quan tâm đầu tư.

Huyện Nho Quan - với diện tích lúa gần 12.384 ha và hệ số sử dụng đất là 2,5 lần - sản xuất bình quân trên 71.660 tấn lúa mỗi năm. Đặc biệt, năm 2018, sản lượng lúa của huyện đạt đến 71.992 tấn là cao hơn so với năm 2016. Song, thu nhập bình quân của lao động nông thôn (kể cả lao động trồng lúa) của huyện năm 2018 chỉ khoảng 25,80 triệu đồng/người/năm, xấp xỉ 41% thu nhập bình quân đầu người của toàn huyện (62,72 triệu đồng) [6]. Đó là hệ quả của việc sản xuất nông nghiệp bị lệ thuộc vào tự nhiên, giá đầu vào và đầu ra biến động thất thường, thiếu hệ thống bảo hiểm rủi ro nông nghiệp, hệ thống giao thông kém phát triển và đặc biệt là thiếu vốn. Mặt khác, sự thiếu

Số hóa bởi Trung tâm Học liệu và Công nghệ thông tin – ĐHTN http://lrc.tnu.edu.vn